

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Светла Генова Ракаджийска,

Икономически университет - Варна

относно:

дисертационния труд на Мария Трифонова Василева на тема: "Концептуална рамка на спа и уелнес туризма в България" за получаване на образователната и научна степен „ доктор" по научната специалност "Икономика и управление на отраслите/ туризъм".

Рецензията е базирана на изискванията на ЗРАСРБ / чл. 2, ал. 2, т.1; чл. 5, ал. 1; чл. 6, ал. 1; чл. 10, ал. 1/, Правилника за неговото приложение / чл. 24; чл. 25; чл. 27, ал. 1 и ал. 2 и чл. 32, ал. 1/ и решение на Научното жури от 18. 04. 2012 / Протокол № 1/.

I. Общо представяне на докторанта и на материалите по процедурата.

Мария Трифонова Василева е родена на 01. 06. 1985 г. в гр. Враца. През 2003 г. завършва средно образование в Професионална гимназия по химични технологии „ Мария Кюри" . ОКС "бакалавър по туризъм"/2003-2007 г./ и ОКС "магистър по мениджмънт на хотелиерската и ресторантьорската дейност"/ 2007-2008 г./ получава от ЮЗУ " Неофит Рилски" в гр. Благоевград. /Стопански факултет, катедра "Туризъм"/. В периода м.март 2009 г.- м. март 2012 г.е редовен докторант към катедра „Туризъм" на Стопанския факултет на ЮЗУ " Неофит Рилски". Владее английски и испански езици. Представител е в техническия комитет ТК 89" Туристически дейности" на Българския институт по стандартизация и активен член на технически комитет ТС 228/2 "Health Tourism Services".

Настоящата процедура и представените документи са в съответствие с изискванията. Дисертационният труд е разработен в общ обем от 180 страници, включващи: 5 страници въведение, 155 страници основен текст,

структурно представен в три глави, заключение от 3 страници както и резюме на получените резултати, и изводи в една страница. Представени са също 10 страници с 4 приложения и 6 страници списък на използваните литературни източници / общо 117, от които 42 заглавия на кирилица и 75 на латиница /. Основният текст е илюстриран с помощта на 36 таблици и 27 фигури.

Авторефератът отразява адекватно съдържанието на дисертационния труд.

Докторантът представя 8 рецензирани публикации по дисертационния труд, а именно: 3 статии в съавторство, публикувани на английски език в реномирани научни списания, издавани в България, Чехия и Македония; 5 доклада, от които два самостоятелни и три в съавторство, публикувани на български и английски езици в България, Македония, Сърбия и Хърватия. Всички публикации съдържат в достатъчна степен основни текстове от дисертационния труд и му придават публичност.

II.Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Мария Трифонова Василева е посветен на актуален проблем, най-малкото по две причини:

1/мащабното развитие на спа и уелнес индустрията от една страна и все по-нарастващата симбиоза между нея и съвременното, също изключително мащабно развитие на туризма от друга;

2/ необходимостта от внасяне на концептуална яснота при „туристическото приложение” на спа и уелнес философията, така, че да удовлетворява еднакво добре туристи и туристически бизнес, особено в контекста на формиране на конкурентните предимства на туристическа дестинация България.

Тук веднага може да се отбележи, че авторът на дисертационния труд много точно е открил и формулирал проблема и предлага сполучлив начин за неговото разрешаване.

Основната изследователска теза, изведена в дисертационния труд е загатната много ясно и лаконично още в неговото заглавие и потвърдена в увода на с.4 с предположението на автора че” е необходима концептуална детерминираност на спа и уелнес сектора в рамките на туристическия отрасъл” защото липсата на такава е основна причина за множество проблеми, чийто засегнати страни са държавата, бизнесът и крайните потребители на спа и уелнес туристически услуги и продукти.” Абсолютно основателно, защото фактите го доказват, авторът аргументира своята изследователска теза, че „липсата на стройна система от унифицирани дефиниции за спа и уелнес явленията в туризма заплашва дългосрочното развитие на този туристически подсектор и „ поставя под въпрос имиджа на България като спа и уелнес дестинация.” Логично от изведената изследователска теза на с. 5 са формулирани целта на дисертационната разработка и конкретните изследователски задачи:” да се разработи концептуална рамка на спа и уелнес туризма” като изследователският процес премине през терминологично диференциране на формите на здравния туризъм и на спа, и уелнес туризма; дефиниране на видовете услуги и продукти, създавани от спа и уелнес сектора; типологизиране на специализираните туристически обекти, предлагащи спа и уелнес продукти. Научната цел и изследователските задачи предполагат предмет на изследването да бъде“ концептуализацията на две от подкатеориите на здравния туризъм, а именно спа и уелнес туризма.” Като обект на изследването се използват „националните и международните системи за регламентиране на спа и уелнес сектора”. Те са разгледани и оценени от автора от позиция на приноса им за концептуално и съдържателно отграничаване на спа и уелнес услугите и тяхното практическо вплитане в туристическото предлагане и потребление/ с.62-115/. Освен задълбочените и обхватни теоретични анализи и оценки, и в трите глави на разработката/с.14, 64, 152-155 и др./ дисертационният труд съдържа и много добре представени и коментирани текстове, които разкриват резултатите от самостоятелно, по наша преценка с необходимата маркетингова ориентация анкетно проучване, което откроява слабите и силните страни на реалното спа и уелнес туристическо предлагане в България от позиция на неговите потребители /с.118-149/. Като се опира на съвременната теория и на дуалистичната връзка „мотивация –

продукт”, Мария Трифонова Василева умело коментира и обособява интегриран модел на класификация на видовете туризъм/ с. фиг.21, с.151/, съобразен с изискванията на Закона за туризма и международната класификация на ISO. Много доброто познаване на проблематиката и прецизната логическа връзка между теоретичните разсъждения, и изводите на тяхна база, позволява на авторката да обоснове и терминологично да дефинира медицинския - спа туризъм/ с.152/, уелнес – спа туризма/ с.153/ и уелнес туризма/ с.155/. Тези дефиниции директно предполагат не само диференциране на предлагането, респективно на потреблението на специфични услуги, но и възможните комбинации между тях за постигане на предварително опознати и очаквани ефекти.

По наша преценка поставената научна цел в дисертационния труд напълно е постигната по пътя на изпълнение на изследователските задачи като по този начин е доказана и формулираната от автора теза. Приложеният методически инструментариум е адекватен на характера на изследването.

III. Постижения и приноси моменти.

Приемам формулираните от автора в автореферата приноси с теоретичен и научно-приложен характер. Едновременно с това смятам, че в дисертационния труд ясно се открояват следните научни и научно-приложни постижения:

1/Научно аргументирано е разкрита вътрешно-присъщата специфика на термините/ понятията/ „спа” и „уелнес” и на тази основа се предлагат издържани в съдържателно отношение дефиниции;

2/Предлага се методология за диференциране на подвидовете на здравния туризъм и на тази база на медицински-спа, уелнес-спа и уелнес туристически продуктови модели;

3/Чрез предоставената и анализирана информация за регламентиране на спа и уелнес туризма се подсказват пътищата за формална /законова/ и неформална /браншова/ регламентация на дейностите, свързани с тяхното развитие в България.

Дисертационният труд на Мария Трифонова Василева е изцяло нейно дело. Той представлява сериозно, написано с вещина, на много добър научен стил и език, напълно завършено изследване по конкретен проблем от “жизнено” важно значение за конкретен туристически бизнес. Трудът в много голяма степен разкрива предпоставките и параметрите за развитие на печеливш бизнес на основата на адекватни спа и уелнес туристически оферти, съответстващи на потенциала на дестинация България в изключително динамична и конкурентна пазарна среда. Препоръчвам на автора да публикува целия труд защото съм убедена, че той непосредствено би могъл да подпомогне всички, които по един или друг начин са ангажирани с разрешаването на проблемите, свързани със спа и уелнес туризма.

IV. Пропуски и грешки.

В представения за рецензиране дисертационен труд на Мария Трифонова Василева на тема: “Концептуална рамка на спа и уелнес туризма в България” съществени теоретични, логични, методични и стилови грешки не се срещат. Допуснати са някои “неизбежни” при подобен род научни изследвания неточности, технически грешки и др. п., които ни най-малко не намаляват изведените в рецензията достойнства на труда и съдържащите се в него научни и научно-приложни приноси на автора.

V. Въпроси към докторанта:

Интересът, който възникна след прочита на рецензирания дисертационен труд към проблематиката, която се разглежда в него, породил следните въпроси:

1/защо липсва „конструкция” уелнес - програма при уелнес туристическия продукт/ фиг. 27, с.164/, така както е формулирана спа- програма като съставна част на уелнес-спа туристическия продукт /фиг.25, с.160 и фиг.26. с.162/;

2/бихте ли защитили разработването на специална наредба за спа и уелнес туристически обекти в България?

VI. Заключение

Представеният от Мария Трифонова Василева дисертационен труд на тема: "Концептуална рамка на спа и уелнес туризма в България" е разработен на много добро теоретично, методично, смислово и стилово равнище. Прави изключително добро впечатление способността на автора да използва прецизен понятиен апарат, съотнасящ се напълно с предмета и обекта на изследването; да поддържа много добра логическа обвързаност между целеполагане и изследователски стъпки както в теоретичен така и в методичен план. Дисертационният труд представя своя автор, Мария Трифонова Василева като млад изследовател, който се отнася сериозно и отговорно към научната работа, качества, които гарантират смислени и значими резултати.

Оценявайки изцяло положително представения ми за рецензиране дисертационен труд на тема: "Концептуална рамка на спа и уелнес туризма в България" с пълна убеденост предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдим на Мария Трифонова Василева, неговия автор, образователната и научна степен „ доктор" по научна специалност "Икономика и управление на отраслите / туризъм/".

Варна, 11 май 2012г.

Подпис:

/проф. д-р Св.Ракаджийска/